

BOGUMIŁA CELER
Uniwersytet Kaliski
im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego
Instytut Interdyscyplinarnych Badań Historycznych
ORCID 0000-0003-1617-5334

ZESZYTY
KALISKIEGO TOWARZYSTWA
PRZYJACIÓŁ NAUK NR 24
MIĘDZY KSIĄŻKĄ, SCENĄ
A EKRADEM
KALISZ 2024
ISSN 1426-6547

KRZYSZTOF WALCZAK
Uniwersytet Kaliski
im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego
Instytut Interdyscyplinarnych Badań Historycznych
ORCID 0000-0001-7581-2730

PREZYDENT STANISŁAW WOJCIECHOWSKI
– PAMIĘĆ PRZYWRÓCONA.
STAN PRAC NAD GRANTEM POŚWIĘCONYM PATRONOWI
UNIwersytetu KALISKIEGO I JEGO CZASOM

RAPORT Z REALIZACJI GRANTU ZA ROK 2024

OPIS PROJEKTU

Projekt badawczy pt. „Prezydent Stanisław Wojciechowski. Jego wiek, dokonania, pamięć” realizowany jest przez Instytut Interdyscyplinarnych Badań Historycznych Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego „Nauka dla Społeczeństwa II” w obszarze „Humanistyka-Społeczeństwo-Tożsamość”. Głównym celem projektu jest ukazanie postaci drugiego Prezydenta II Rzeczypospolitej jako jednego z najwybitniejszych twórców polskiej państwowości – obok Gabriela Narutowicza i Ignacego Mościckiego – a także Józefa Piłsudskiego, podobnie jak innych wielkich postaci tego czasu, formujących kształt niepodległej Rzeczypospolitej. Projekt zakłada poprzez szerokie badania w kraju i za granicą, archiwalne oraz biblioteczne i bibliograficzne, sporządzenie kompleksowej bibliografii podmiotowo-przedmiotowej Stanisława Wojciechowskiego. Rezultatem projektu będzie ponadto organizacja dwóch konferencji naukowych:

- pierwsza pt. „Znaczenie polskich środowisk politycznych XIX wieku dla formowania kadr Odrodzonej Polski. Historia i biografie”;
- druga pt. „Życie i dokonania Prezydenta Rzeczypospolitej Stanisława Wojciechowskiego” poświęcona zostanie uformowaniu jego pełnej biografii,

istotnej zarówno dla historiografii polskiej, jak i uczelni, która od kilkunastu lat nosi Jego imię – Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego.

Dorobek obu konferencji zamierzamy wydać drukiem w postaci dwóch monografii, włączając w ten sposób pozyskaną wiedzę do polskiego i europejskiego obiegu naukowego.

Zaplanowana jest także szeroka popularyzacja uzyskanej wiedzy poprzez działania wystawiennicze i edukacyjne.

ZESPÓŁ BADAWCZY:

Kierownik

prof. dr hab. Waldemar Łazuga – wybitny historyk, specjalizujący się w dziejach XIX i XX wieku w Polsce

Koordynatorzy

prof. UK dr hab. Krzysztof Walczak – dyrektor Instytutu Interdyscyplinarnych Badań Historycznych

dr Bogumiła Celer – adiunkt badawczy w Instytucie

Grupa badawcza i naukowa: prof. dr hab. Waldemar Łazuga, prof. dr hab. Jerzy Pietrzak, prof. UK dr hab. Ewa Andrysiak, prof. UK dr hab. Krzysztof Walczak, prof. UK dr hab. Piotr Gołdyn, dr hab. Jarosław Durka, dr Ewa Andrzejewska, dr Małgorzata Bańkowska, dr Bogumiła Celer, dr Sławomir Przygodzki, dr Elżbieta Steczek Czerniawska, mgr Marcin Mikołajczyk, mgr Anna Tabaka.

OKRES REALIZACJI: listopad 2023 – październik 2026

KWOTA DOFINANSOWANIA: 834 070 zł

OPIS UZYSKANYCH EFEKTÓW REALIZACJI GRANTU W ROKU 2024

PRACE ZESPOŁU BADAWCZEGO

Zespół badaczy, zgodnie z harmonogramem, realizował zadania powierzone przez kierownika projektu. W ramach tych działań odbywały się regularne spotkania naukowe w siedzibie Instytutu Interdyscyplinarnych Badań Historycznych Uniwersytetu Kaliskiego. Spotkania miały miejsce w styczniu, lutym, kwietniu, czerwcu, październiku i listopadzie i służyły koordynacji prac projektowych, omówieniu wyników badań, planowaniu publikacji oraz organizacji konferencji i wystawy historycznej.

W skład zespołu badawczego wchodzi pracownicy: Instytutu Interdyscyplinarnych Badań Historycznych, Biblioteki Uniwersytetu Kaliskiego oraz jeden badacz z innej instytucji, posiadający odpowiednie kompetencje i udokumentowany dorobek naukowy.

Łącznie zespół liczy 12 badaczy, którzy w okresie sprawozdawczym (od 1 stycznia do 31 grudnia 2024 r.) realizowali m.in. następujące zadania:

1. przeprowadzili kwerendy w bibliotekach i archiwach (w kraju i za granicą, a także online)
2. przygotowywali materiały do publikacji,
3. opracowali opisy bibliograficzne do bibliografii dotyczącej Stanisława Wojciechowskiego,
4. koordynowali prace wydawnicze i redakcje tekstów opracowanych na podstawie własnych badań,
5. brali aktywny udział w pracach organizacyjnych związanych z przygotowaniem pierwszej konferencji naukowej w ramach projektu,
6. opracowali scenariusz wystawy historycznej.

Na podstawie badań i kwerend zespół badawczy ponadto przygotował łącznie 14 artykułów naukowych i popularnonaukowych popularyzujących postać Wojciechowskiego. Dwa z tych artykułów zostały już opublikowane, a pozostałe ukażą się w 2025 r. Wśród nich znajdują się następujące tytuły:

1. prof. Krzysztof Walczak
referat wygłoszony i przygotowywany do druku w publikacji pokonferencyjnej: *Rosyjskie gimnazja Królestwa Polskiego jako kuźnia kadr odrodzonej Polski*
2. prof. Ewa Andrysiak
referat wygłoszony i przygotowywany do druku w publikacji pokonferencyjnej:
Alfons Parczewski jako współtwórca odrodzonego szkolnictwa wyższego
3. prof. Jarosław Durka
referat wygłoszony i przygotowywany do druku w publikacji pokonferencyjnej: *Jan Michalski (1875-po 1936) inżynier, prezydent Kalisza, Radomia i Łowicza, minister aprowizacji*
4. prof. Piotr Góldyn
referat wygłoszony i przygotowywany do druku w publikacji pokonferencyjnej:
Wybór Stanisława Wojciechowskiego na prezydenta Polski i jego oddźwięk w wybranych dziennikach rumuńskich / Droga do solidarności. Relacje Polsko-Rumuńskie Na Przestrzeni Wieków / Calea Spre Solidaritate. Relații Polone-Române De A Lungul Timpului – Suceava – 22-23 sierpnia 2024
5. Zgłoszone do druku w monografiach zbiorowych dwa teksty:
Alegerea lui Stanisław Wojciechowski ca președinte al Poloniei și ecoul acestui fapt în unele cotidiane românești
Pierwszy rok prezydentury Stanisława Wojciechowskiego w świetle relacji „Żołnierza Polskiego”

6. dr Małgorzata Bańkowska
referat wygłoszony i przygotowywany do druku w publikacji pokonferencyjnej: *Wileńska bibuła. Stanisław Wojciechowski jako redaktor i publicysta konspiracyjnego „Robotnika”*
7. dr Bogumiła Celer
referat wygłoszony i przygotowywany do druku w publikacji pokonferencyjnej: *Działaczki i działacze polityczni przełomu XIX i XX wieku oraz II Rzeczypospolitej w świetle „Słownika biograficznego Wielkopolski południowo-wschodniej* (wspólnie z mgr Henryką Karolewską)
Śladami prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w bibliotekach Wilna. Wspomnienie z podróży – artykuł w czasopiśmie popularnonaukowym „Bliżej Biblioteki” 2024, nr 22/23, s. 52-69.
Wizerunek Stanisława Wojciechowskiego w socjalistycznej prasie. Analiza „Woli Ludu” z lat 1922-1926 – artykuł przygotowany do zgłoszenia w czasopiśmie o profilu historycznym
8. dr Marcin Mikołajczyk
referat wygłoszony i przygotowywany do druku w publikacji pokonferencyjnej:
Ksiądz Józef Bolesław Szafnicki – niezwykle duchowny, prefekt szkół kałiskich, nauczyciel Stanisława Wojciechowskiego
9. dr Sławomir Przygodzki
referat wygłoszony i przygotowywany do druku w publikacji pokonferencyjnej: *Środowisko rodzinne i zawodowe Feliksa Wojciechowskiego (1826-1880) w świetle badań genealogicznych i akt stanu służby urzędników administracji więziennej Królestwa Polskiego”*
10. mgr Henryka Karolewska
referat wygłoszony i przygotowywany do druku w publikacji pokonferencyjnej: *Działaczki i działacze polityczni przełomu XIX i XX wieku oraz II Rzeczypospolitej w świetle „Słownika biograficznego Wielkopolski południowo-wschodniej”* (napisany wspólnie z dr Bogumiłą Celer)
Stanisław Wojciechowski – Wincenty Szymborski. Spotkanie w Kórniku – artykuł w czasopiśmie popularnonaukowym „Bliżej Biblioteki” 2024, nr 22/23, s. 46-51.

Zespół projektowy podjął się realizacji szeroko zakrojonych kwerend archiwalnych i bibliotecznych w Polsce oraz za granicą. Delegacje badaczy objęły instytucje posiadające zasoby związane z postacią Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego oraz jego czasami. Analizowane są zarówno źródła pierwotne, takie jak rękopisy i dokumenty urzędowe, jak i opracowania historyczne oraz publicystyka poświęcona Wojciechowskiemu.

W ramach podjętych prac związanych z projektem poza wyjazdami badawczymi i pracą stacjonarnie w instytucjach przeprowadzono kwerendy online obejmujące:

1. Bazy cyfrowe: Przeszukiwanie baz danych, takich jak JSTOR, Google Scholar, Polona, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa, Narodowe Archiwum Cyfrowe, Europeana, Gallica.bnf.fr, British Library Digital Collection, The New York Public Library Digital Collections, Library of Congress, World Digital Library, Deutsche Digitale Bibliothek, ePaveldas – cyfrowa biblioteka Litwy oraz innych dostępnych online źródeł naukowych, w celu znalezienia materiałów dotyczących Stanisława Wojciechowskiego.
2. Katalogi bibliotek: Przegląd katalogów bibliotek akademickich, narodowych i specjalistycznych w celu identyfikacji książek, artykułów, dokumentów archiwalnych oraz innych zasobów dotyczących Stanisława Wojciechowskiego.
3. Czasopisma: Przeszukiwanie czasopism naukowych, historycznych, politycznych oraz innych, które mogą zawierać informacje na temat życia, dokonań i pamięci Stanisława Wojciechowskiego.
4. Inne źródła: Identyfikacja i analiza innych dostępnych źródeł, takich jak dokumenty archiwalne, relacje świadków, wywiady, itp., które mogą dostarczyć cennych informacji o badanym temacie.

Efektom kwerend zarówno stacjonarnych, jak i online jest ponad 500 opisów bibliograficznych na bieżąco dołączanych do opracowywanej bibliografii przedmiotowej i podmiotowej, która koordynowana jest przez zespół czterech osób – bibliologów wyznaczonych w ramach projektu do tego zadania (prof. Ewę Andrysiak, prof. Krzysztofa Walczaka, dr Bogumiłę Celer, dr Marcina Mikołajczyka i mgr Henrykę Karolewską).

Bibliografia składa się z dwóch części:

1. Bibliografia przedmiotowa: Sporządzenie listy publikacji i materiałów dotyczących różnych aspektów życia i działalności Wojciechowskiego, w tym jego prezydentury, działalności politycznej, społecznej i kulturalnej.
2. Bibliografia podmiotowa: Tworzenie bibliografii, która obejmuje prace napisane przez Stanisława Wojciechowskiego, w tym jego publikacje, artykuły, przemówienia oraz inne dokumenty, które mogą być istotne dla projektu.

Zrealizowane dotychczas zadania w ramach projektu przyczyniają się do stworzenia unikatowej i wszechstronnej bibliografii dotyczącej Stanisława Wojciechowskiego, wzbogacając zasoby naukowe i popularyzując wiedzę o tej postaci.

OPIS PRZEBIEGU I ZAKRESU DOTYCHCZAS PRZEPROWADZONYCH KWEREND

W czasie odbytych kwerend udało się pozyskać materiały zarówno źródłowe w postaci archiwaliów, jak również prasowe. Materiały te z jednej strony są opracowywane na bieżąco. Z drugiej strony dają wskazówki do dalszych poszukiwań i prowadzenia kwerend archiwalnych, bibliotecznych, ale także muzealnych. Szczególne znaczenie miały badania w Bibliotece Narodowej w Warszawie, gdzie odnaleziono rękopisy oraz publikacje prasowe dotyczące działalności politycznej i publicystycznej Wojciechowskiego. Zbiory Biblioteki Jagiellońskiej oraz Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie dostarczyły cennych źródeł drukowanych, w tym jego własnych publikacji oraz relacji osób mu współczesnych. Ponadto, przeprowadzono analizę materiałów znajdujących się w Centralnym Archiwum Wojskowym, które dokumentują działalność Wojciechowskiego w administracji państwowej oraz kontakty z wojskowymi. Kwerendy objęły również zasoby archiwalne Zamku Królewskiego w Warszawie, gdzie odnaleziono korespondencję prezydencką i oficjalne dokumenty związane z jego okresem sprawowania urzędu. W ramach sondażowych badań zagranicznych, wykonanych na tym etapie w formie online, szczególnie istotne mogą okazać się dokumenty znajdujące się w Bibliothèque nationale de France oraz w Instytutach Piłsudskiego w Londynie i Nowym Jorku.

Kwerendy objęły również szeroki przegląd czasopism z okresu międzywojennego i powojennego. Wśród przeanalizowanych tytułów znalazły się m.in. „Społem”, „Tygodnik Ilustrowany”, „Kurjer Poranny”, „Monitor Polski”, „Wola Ludu”, „Trinitas”, „Żołnierz Polski”, „Kurier Lwowski”, „Kurier Poznański”, „Gazeta Lwowska”, „Ameryka”, „Gazeta Kaliska”, a także „Niepodległość” 1935-1939 (Zbiór listów Józefa Piłsudskiego z lat 1896-1898) oraz „Robotnik” 1922-1926. Publikacje w tych periodykach dostarczają informacji na temat publicznej aktywności Wojciechowskiego, jego wypowiedzi, orędzi prezydenckich oraz wydarzeń, w których uczestniczył.

Niestety nie wszędzie udało się pozyskać satysfakcjonujący materiał. Kwerenda w Brnie [prośba do prof. Gołdyna o uzupełnienie jakie instytucje były badane] pozwoliła pozyskać relacje prasowe z związane z kilkoma wątkami z życia Wojciechowskiego – wybór i przewrót majowy. Podobnie kwerenda w Bukareszcie [prośba do prof. Gołdyna o uzupełnienie jakie instytucje były badane]. Pozyskano materiały prasowe z rumuńskich dzienników dotyczące wyboru, demisji, ale także dotyczące przyjmowania przez Wojciechowskiego pary królewskiej w Warszawie. Kwerenda wileńska przyniosła przesłanki, do kontynuacji poszukiwań z ukierunkowaniem na konkretne ślady. Wiadomo bowiem, że Wojciechowski dwukrotnie przebywał na terenie Wileńszczyzny, o czym świadczą informacje pozyskane w trakcie innych kwerend. Mało owocna była kwerenda

w Archiwum Akt Nowych w Warszawie. Przeglądano akta ministerstwa spraw zagranicznych pod kątem aktywności międzynarodowej Wojciechowskiego. Natomiast pewien efekt przyniosła kwerenda w Centralnej Bibliotece Wojskowej, gdzie pozyskano znaczący materiał z prasy wojskowej.

Osiągnięte cele:

1. Pozyskanie dokumentów źródłowych – kwerenda pozwoliła na dotarcie do raportów, depesz, not dyplomatycznych i meldunków wojskowych dotyczących wydarzeń związanych z prezydenturą Stanisława Wojciechowskiego.
2. Analiza sytuacji politycznej i zagrożeń dla prezydenta – odnalezione dokumenty rzuciły światło na próbę zamachu na prezydenta we Lwowie, kwestie jego ochrony oraz działania służb wojskowych i cywilnych w tym zakresie.
3. Odtworzenie dyplomatycznej aktywności Wojciechowskiego – dokumenty MSZ i Ambasady RP w Berlinie dostarczyły informacji o kontaktach międzynarodowych prezydenta, w tym wymianie depesz między Polską a Watykanem oraz odznaczeniach przyznanych Wojciechowskiemu.
4. Zbadanie roli prezydenta w kontekście przewrotu majowego – raporty oraz meldunki wojskowe przynoszą informacje o przebiegu spotkania Stanisława Wojciechowskiego z Józefem Piłsudskim, reakcjach rządu oraz działaniach podejmowanych przez struktury wojskowe i administracyjne.
5. Zgromadzenie materiałów dotyczących polityki wojskowej – analiza korespondencji prezydenta z Ministerstwem Spraw Wojskowych oraz memoriału gen. Lucjana Żeligowskiego dostarcza informacji na temat stanowiska prezydenta w kwestiach budżetowych wojska, jego wizyt w zakładach przemysłu zbrojeniowego oraz organizacji Kwatery Wojskowej Prezydenta RP.

Uzyskane efekty:

1. Nowe spojrzenie na działalność prezydenta Wojciechowskiego – zgromadzone dokumenty pozwalają na lepsze zrozumienie jego działań politycznych i wojskowych, zarówno na arenie krajowej, jak i międzynarodowej.
2. Lepsza dokumentacja wydarzeń związanych z przewrotem majowym 1926 r. – zachowane meldunki wojskowe oraz rozkazy wzbogacają wiedzę o stanowisku prezydenta w obliczu zamachu stanu.
3. Uzupełnienie wiedzy o funkcjonowaniu służb wojskowych i dyplomatycznych – dokumentacja zawiera informacje o zabezpieczeniu podróży prezydenta, procedurach ochronnych oraz mechanizmach dyplomatycznych.
4. Pozyskanie unikatowych materiałów epistolograficznych – zachowane listy i korespondencja Wojciechowskiego wzbogacają kontekst jego działalności politycznej i społecznej.

5. Wykorzystanie pozyskanych dokumentów do dalszych badań historycznych – wyniki kwerendy mogą posłużyć jako podstawa do opracowań naukowych, publikacji historycznych oraz materiałów dydaktycznych na temat prezydenta Wojciechowskiego i II Rzeczypospolitej.

Zrealizowane kwerendy pozwoliły na zgromadzenie, uporządkowanie i weryfikację źródeł historycznych, które stanowią cenny wkład w badania nad okresem prezydentury Stanisława Wojciechowskiego oraz historią Polski pierwszej połowy XX w. Wyniki kwerend będą prezentowane przez członków zespołu projektowego podczas konferencji planowanej w 2025 r.

ANALIZA PIŚMIENNICTWO O STANISŁAWIE WOJCIECHOWSKIM

Tworzona na podstawie kwerend bibliografia poświęcona Stanisławowi Wojciechowskiemu (stan na 31 grudnia 2024 r.) obejmuje materiały opublikowane na przestrzeni ponad stu lat, poczynając od 1907 r. Jest to obszerna kolekcja tekstów różnego rodzaju, w tym artykułów prasowych, monografii, biografii, dokumentów historycznych oraz opracowań naukowych. Analiza bibliografii pozwala wyróżnić główne nurty badań nad życiem i działalnością tego wybitnego polityka, spółdzielcy i prezydenta Rzeczypospolitej.

Podział bibliografii według okresów historycznych

I. Okres przed I wojną światową (1907-1919)

Najstarsze dokumenty dotyczące Wojciechowskiego pochodzą z początku XX w., kiedy działał on jako propagator idei spółdzielczości oraz socjalistycznych koncepcji ekonomicznych. Afisz z 1907 r. zapowiadający jego wykład o znaczeniu stowarzyszeń spożywczych dla robotników świadczy o jego wczesnej aktywności publicznej i edukacyjnej. W publikacjach z tego okresu, np. w dziele Stefana Żeromskiego „Organizacja inteligencji zawodowej” (1919), pojawia się już wątek Wojciechowskiego jako działacza niepodległościowego i organizatora środowisk inteligenckich.

II. Lata 1919-1926: Okres prezydentury

Największa liczba dotychczas zebranych publikacji pochodzi z lat 1922-1926, kiedy Wojciechowski był prezydentem Rzeczypospolitej. Liczne artykuły prasowe opisują jego wybór, politykę oraz reakcje społeczeństwa. Wyróżniają się:

1. artykuły prasowe opisujące jego wybór (np. „Gazeta Kaliska”, „Kurjer Lwowski”, „Polak”),
2. publikacje międzynarodowe (np. „Schlesische Zeitung” i „The Sentinel”), które zwracały uwagę na kontekst międzynarodowy jego prezydentury,
3. teksty publicystyczne o polityce Wojciechowskiego i jego stosunkach z innymi politykami.

Szczególnie liczne są dokumenty z 1924 r., opisujące podróże prezydenta po Polsce oraz reakcje społeczeństwa na jego rządy. Pojawiają się też pierwsze poważniejsze krytyki, jak relacje o domniemanym zamachu na jego życie czy decyzjach dotyczących łaski dla sabotażystów.

III. Przewrót majowy i okres po prezydenturze (1926-1953)

Rok 1926 przynosi lawinę publikacji na temat wydarzeń majowych, przewrotu Piłsudskiego i ustąpienia Wojciechowskiego. W literaturze z lat 1926-1939 pojawiają się:

1. biografie i wspomnienia (np. Juliusz Brudkowski „Stanisław Wojciechowski jego słowa i jego dzieła”),
2. prasa krajowa i zagraniczna, zwłaszcza podkreślająca konflikt Wojciechowskiego z Piłsudskim,
3. opracowania historyczne dotyczące życia politycznego II RP, w których Wojciechowski pojawia się jako kluczowa postać demokratycznej fazy międzywojnia.

W okresie PRL Wojciechowski był postacią marginalizowaną w oficjalnej historiografii, choć pojawiał się w kontekście analizy przewrotu majowego. Dopiero po 1989 r. nastąpił wzrost zainteresowania jego osobą.

IV. Współczesne opracowania (po 1989 r.)

Po transformacji ustrojowej w Polsce w 1989 r. nastąpił wyraźny wzrost liczby publikacji dotyczących Wojciechowskiego. Współczesne badania podkreślają jego rolę jako:

1. prezydenta Rzeczypospolitej (monografie, np. „Prezydenci Polski” Andrzeja Ajnenkiela),
2. działacza społecznego i spółdzielczego (np. „Stanisław Wojciechowski” Mariana Drozdowskiego),
3. oponenta Piłsudskiego w przewrocie majowym (opracowania historyczne, np. „Przewrót majowy” Andrzeja Garlickiego).

Ponadto pojawiły się regionalne opracowania, np. o związkach Wojciechowskiego z Kaliszem (np. „Prezydent z Kalisza” Marka Rezlera, czy „Stanisław Wojciechowski (1869-1953). Prezydent z Kalisza” Elżbiety Steczek Czerniawskiej, wydawnictwo z serii „Kaliszanie”).

Bibliografia dotycząca Stanisława Wojciechowskiego pokazuje, jak zmieniała się percepcja jego postaci w ciągu XX i XXI w. Od początkowo neutralnych wzmianek prasowych, przez dynamiczne dyskusje w okresie jego prezydentury, aż po długoletnie zapomnienie w PRL i renesans zainteresowania po 1989 r. Obecnie Wojciechowski jest przedstawiany jako jeden z głównych architektów demokratycznego modelu państwa w II RP oraz wybitny zwolennik spółdzielczości i rozwoju społecznego.

Różnorodność publikacji, od artykułów prasowych po akademickie opracowania, pokazuje, że Wojciechowski wciąż pozostaje ważną i niejednoznaczną postacią w historii Polski.

ANALIZA I OPIS FILMOGRAFII DOTYCZĄCEJ STANISŁAWA WOJCIECHOWSKIEGO

Zebrane przez badaczy materiały filmowe stanowią cenne źródło dokumentujące życie i działalność Stanisława Wojciechowskiego, szczególnie jego prezydenturę oraz późniejsze upamiętnienia. Można je podzielić na kilka kategorii:

I. Filmy archiwalne z okresu prezydentury Wojciechowskiego (1922-1926)

Są to krótkie materiały dokumentalne, rejestrujące oficjalne wizyty prezydenta oraz jego udział w ważnych wydarzeniach. Ze względu na ich autentyczność, stanowią kluczowe źródło dla badaczy historii II Rzeczypospolitej.

1. „Prezydent Wojciechowski w Gdyni” (1923) Film dokumentuje wizytę prezydenta w rozwijającym się porcie w Gdyni, co podkreślało znaczenie gospodarcze i strategiczne tej inwestycji. Materiał, choć krótki, pokazuje oficjalne spotkania i uroczystości, które miały miejsce w trakcie wizyty.
2. „Prezydent Wojciechowski w Krakowie” (1923) Relacja z pobytu prezydenta w Krakowie, w tym wmurowania aktu erekcyjnego pod budowę Akademii Górniczej. Materiał ten jest interesującym świadectwem roli Wojciechowskiego w rozwoju polskiego szkolnictwa wyższego i wsparcia dla edukacji technicznej.
3. „Reymont” (1925) Film poświęcony wizytom i pogrzebowi Władysława Reymonta, w którym Wojciechowski pojawia się w krótkiej sekwencji (00:03:38:07). Może być to interesujące źródło kontekstu historycznego i pokazania relacji prezydenta z elitą intelektualną II RP.

II. Filmy dokumentalne o Stanisławie Wojciechowskim

Te produkcje są późniejsze i przedstawiają zarówno jego prezydenturę, jak i późniejsze upamiętnienia.

1. „Stanisław Wojciechowski 1922-1926” (1995) To jeden z bardziej kompleksowych dokumentów na temat prezydenta. Ze względu na scenariusz Jacka Maziarskiego oraz reżyserię Rafała Mierzejewskiego, film może być szczególnie wartościowy dla historyków analizujących okres jego prezydentury. Zawiera prawdopodobnie archiwalne materiały filmowe oraz komentarze ekspertów.
2. „Prezydent z SGH” (2022) Dokument związany z 100. Rocznicą objęcia prezydentury przez Wojciechowskiego, podkreślający jego związki ze Szkołą Główną Handlową. W filmie występuje Olgierd Łukaszewicz, co nadaje mu charakter inscenizowanego dokumentu. Może być wartościowy pod względem edukacyjnym i popularyzatorskim.

3. „Jak powstawała tablica ku czci Stanisława Wojciechowskiego” Materiał wideo dokumentujący tworzenie tablicy pamiątkowej w SGH. Chociaż ma raczej charakter techniczny, pokazuje współczesne sposoby upamiętniania postaci historycznych i może stanowić uzupełnienie badań nad pamięcią o Wojciechowskim.

III. Audycje radiowe i publicystyka

1. „Krytycznie o Stanisławie Wojciechowskim” – felieton Wacława Zbyszewskiego (1982) Nagranie audycji z Radia Wolna Europa przedstawia Wojciechowskiego w krytycznym świetle. To cenne źródło kontrastujące z oficjalnymi narracjami, pozwalające zrozumieć różne interpretacje jego roli politycznej. Może być szczególnie istotne dla historyków badających recepcję postaci Wojciechowskiego w XX w.

ANALIZA I OPIS ŹRÓDEŁ IKONOGRAFICZNYCH DOTYCZĄCYCH STANISŁAWA WOJCIECHOWSKIEGO

Pamięć o Stanisławie Wojciechowskim, drugim prezydencie II Rzeczypospolitej, została uwieczniona w różnych formach artystycznych i numizmatycznych. Wśród nich znajdują się rzeźby, tablice pamiątkowe, monety oraz obrazy, które na przestrzeni lat stanowiły wyraz hołdu dla jego osoby i działalności. Te różnorodne przedstawienia można podzielić na kilka grup: pomniki i tablice, numizmatyka oraz malarstwo portretowe.

1. Pomniki i tablice upamiętniające Stanisława Wojciechowskiego

Nagrobek na Starych Powązkach – płyta z reliefowym popiersiem (1953)

Jednym z najstarszych i najważniejszych miejsc pamięci jest nagrobek Stanisława Wojciechowskiego na Starych Powązkach w Warszawie. Znajduje się tam płyta z reliefowym popiersiem wykonanym w brązie. To skromna, ale dostojna forma upamiętnienia, oddająca cześć prezydentowi, który w ostatnich latach życia był postacią niemal zapomnianą przez ówczesne władze PRL.

Popiersie przed Uniwersytetem Kaliskim w Kaliszu (2009)

Na dziedzińcu przed gmachem Collegium Novum Uniwersytetu Kaliskiego w 2009 r. stanęło pełnoplastyczne popiersie Stanisława Wojciechowskiego wykonane przez Wiesława Andrzeja Oźminę. Ufundowane zostało w dziesiątą rocznicę powołania Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, a jego lokalizacja w Kaliszu nawiązuje do miejsca urodzenia prezydenta.

Tablica pamiątkowa w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie (2022)

Kolejnym współczesnym akcentem pamięci jest tablica pamiątkowa umieszczona w budynku „A” Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, gdzie Wojciechowski wykładał. Została ona odsłonięta w stulecie objęcia przez niego prezydentury i zawiera reliefowy portret autorstwa Piotra Siwczuka. To symboliczne przypomnienie jego roli nie tylko jako polityka, ale także jako profesora i intelektualisty.

Pomnik w Warszawie-Ursusie (ok. 1989)

W dzielnicy Ursus w Warszawie znajduje się pomnik w formie głazu z wmurowaną reliefową płytą z brązu. Upamiętnia on prezydenta Wojciechowskiego i zawiera cytat nawiązujący do jego słów oraz podstawowe informacje o jego życiu i działalności. Ufundowany został prawdopodobnie w latach 80., w okresie przemian politycznych w Polsce, kiedy zaczęto ponownie doceniać postacie związane z II RP.

Tablica inskrypcyjna w krypcie Gabriela Narutowicza w Archikatedrze Warszawskiej

Choć nie zawiera wizerunku Wojciechowskiego, to stanowi miejsce pamięci związane z jego osobą. Obecność tej tablicy w krypcie Gabriela Narutowicza – jego poprzednika na urządzie prezydenta – dodatkowo podkreśla symboliczne znaczenie tego upamiętnienia.

2. Numizmatyka – monety i plakiety z wizerunkiem Wojciechowskiego

Plakiety próbne z wizerunkiem prezydenta (po 1922)

Już w latach 20. XX wieku pojawiły się pierwsze płaskorzeźby przedstawiające Stanisława Wojciechowskiego. Jedna z nich, wykonana w Mennicy Państwowej, pozostaje nieznanego autorstwa i prawdopodobnie stanowiła próbny egzemplarz medalu lub odznaczenia. Podobna płyta, przedstawiająca prawy profil prezydenta, została wykonana przez Józefa Aumillera w 1926 roku. Jest ona obecnie własnością prywatną i była przedmiotem sprzedaży na aukcji w Warszawie.

Plakietka w I Liceum im. Adama Asnyka w Kaliszu

Dziełem Wiesława Andrzeja Ożminy jest również tablica pamiątkowa w I LO im. Asnyka w Kaliszu, której napis brzmi: „Asnykowcowi Asnykowcy”, co podkreśla związki Wojciechowskiego z tą szkołą i regionem.

Moneta kolekcjonerska NBP (2023)

Narodowy Bank Polski wyemitował w 2023 r. srebrną monetę kolekcjonerską o nominalie 10 zł, zaprojektowaną przez Dominikę Karpińską-Kopiec. Jest to jeden z najnowszych przykładów ikonografii prezydenta Wojciechowskiego, włączający go do serii numizmatycznych upamiętnień ważnych postaci historycznych.

3. Malarstwo portretowe

Portret w Muzeum Warszawy (1923, Stanisław Zawadzki)

Jednym z najstarszych portretów prezydenta jest obraz olejny na tekturze autorstwa Stanisława Zawadzkiego. Namalowany „z natury” w Belwederze, ukazuje Wojciechowskiego w oficjalnym, dostojnym ujęciu. Obecnie znajduje się w zbiorach Muzeum Warszawy.

Reprezentacyjny portret w Zamku Królewskim w Warszawie (Kazimierz Dunin-Markiewicz, 1922–1926)

Drugi ważny portret to obraz Kazimierza Dunina-Markiewicza, znajdujący się w zbiorach Zamku Królewskiego i eksponowany w Belwederze. Przedstawia prezydenta w ujęciu trzy czwarte, w oficjalnym stroju, co podkreśla jego państwową funkcję i autorytet.

Ikonografia Stanisława Wojciechowskiego jest różnorodna i ukazuje różne aspekty jego postaci: jako prezydenta, naukowca i działacza społecznego. Rzeźby i tablice pamiątkowe w przestrzeni publicznej podkreślają jego znaczenie historyczne i lokalne związki z Kaliszem, Warszawą oraz SGH. Numizmatyka stanowi dowód na to, że pamięć o nim wciąż jest żywa, a jego wizerunek znajduje się w kolekcjach publicznych i prywatnych. Malarstwo portretowe z okresu jego prezydentury utrwała oficjalny wizerunek Wojciechowskiego jako męża stanu. Różnorodność tych form świadczy o trwałości jego dziedzictwa w polskiej historii i kulturze.

DALSZE KIERUNKI BADAŃ

Mimo szeroko zakrojonych kwerend wykonanych w roku 2024 nadal pozostają obszary wymagające uzupełnienia. W szczególności konieczna jest dalsza analiza dokumentów znajdujących się w archiwach zagranicznych, zwłaszcza w USA, Francji i Wielkiej Brytanii, gdzie mogą znajdować się jeszcze nieprzebadane materiały dotyczące działalności Wojciechowskiego.

Planowane jest także dalsze zgłębianie kontekstu społecznego i politycznego działalności Wojciechowskiego poprzez porównanie jego polityki z działaniami innych ówczesnych liderów państwowych. Szczególnie istotne może być przeanalizowanie jego wpływu na rozwój polskiej spółdzielczości, której był aktywnym propagatorem.

Dotychczasowe wyniki kwerend wskazują, że bibliografia poświęcona Stanisławowi Wojciechowskiemu ma ogromny potencjał badawczy. Znalezione materiały pozwalają na bardziej szczegółowe zrekonstruowanie jego działalności politycznej, a także na pełniejsze zrozumienie jego poglądów i decyzji podejmowanych w okresie prezydentury. Kolejne etapy badań powinny koncentrować się na uzupełnieniu dokumentacji, co umożliwi jeszcze szerszy dostęp do materiałów dotyczących jednej z kluczowych postaci II RP.

Bibliografia zostanie opublikowana w 2026 r.

ORGANIZACJA I OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ

Efektem projektu osiągniętym w 2024 r. jest także zorganizowana przez Instytut Interdyscyplinarnych Badań Historycznych w dniach 14-16 listopada 2024 r. pierwsza ogólnopolska konferencja naukowa pod tytułem: „Znaczenie polskich środowisk politycznych XIX wieku dla formowania kadr Odrodzonej Polski. Hi-

storia i biografie.” Przewodniczącym komitetu organizacyjnego był prof. Krzysztof Walczak, a sekretarzem dr Bogumiła Celer, w skład komitetu organizacyjnego weszli także członkowie zespołu grantowego: dr Marcin Mikołajczyk oraz dr Elżbieta Steczek Czerniawska.

Konferencja zgromadziła ponad 40 badaczy z całego kraju, którzy zaprezentowali swoje prace dotyczące kluczowych postaci i procesów politycznych wpływających na odrodzenie państwa polskiego, w tym na działalność Stanisława Wojciechowskiego. Łącznie w konferencji uczestniczyło ponad 100 osób.

Bardzo cennym elementem konferencji był panel dyskusyjny, w którym wzięli udział wybitni historycy: prof. Waldemar Łazuga, prof. Robert Traba i prof. Maciej Janowski.

Osiągnięte cele konferencji:

1. Rozszerzenie wiedzy historycznej – Konferencja umożliwiła interdyscyplinarne spojrzenie na działalność polskich środowisk politycznych w XIX wieku i ich wpływ na odrodzenie Państwa Polskiego w 1918 r.
2. Analiza biograficzna kluczowych postaci – Uczestnicy konferencji przybliżyli sylwetki wybitnych działaczy politycznych, społecznych i intelektualnych, którzy odegrali istotną rolę w procesie odbudowy Polski.
3. Integracja środowiska akademickiego i wymiana doświadczeń naukowych – Spotkanie badaczy z różnych ośrodków akademickich stworzyło platformę do wymiany poglądów i inspiracji dla przyszłych badań. Konferencja przyczyniła się do nawiązania współpracy między badaczami z różnych uniwersytetów i instytucji naukowych.
4. Podkreślenie znaczenia edukacji i instytucji naukowych – W ramach paneli dyskusyjnych przeanalizowano rolę instytucji edukacyjnych i naukowych w kształtowaniu kadr niepodległej Polski.

Uzyskane efekty:

1. Publikacja wyników badań – Materiały konferencyjne, zawierające abstrakty i artykuły naukowe, zostaną opublikowane w formie monografii, stanowiącej istotny wkład w historiografię Polski XIX w.
2. Nowe perspektywy badawcze – Wygłoszone referaty oraz przeprowadzone dyskusje zainspirowały uczestników do kontynuowania badań nad środowiskami politycznymi XIX w. i ich dziedzictwem.
3. Podkreślenie roli biografistyki – Wskazano na znaczenie biografii jako narzędzia analizy procesów historycznych i kształtowania świadomości narodowej.
4. Podniesienie świadomości społecznej – Konferencja przyczyniła się do popularyzacji wiedzy na temat działalności patriotycznej i organizacyjnej Polaków pod zaborami.

Podsumowując, wydarzenie stanowiło ważny krok w kierunku zgłębienia i propagowania wiedzy o polskich środowiskach politycznych XIX w. oraz ich

wpływie na kształtowanie kadr odrodzonej Polski. Konferencja okazała się sukcesem zarówno pod względem naukowym, jak i organizacyjnym, stwarzając solidne podstawy do dalszych badań i dyskusji w tym obszarze.

ORGANIZACJA WYSTAWY HISTORYCZNEJ

Również w ramach projektu w 2024 r. odbył się wernisaż plenerowej wystawy: „Uniwersytet Kaliski i jego patron Prezydent Stanisław Wojciechowski”.

Osiągnięte cele i uzyskane efekty wystawy

Wystawa plenerowa była wyjątkowym przedsięwzięciem, które ukazało bogatą historię szkolnictwa wyższego w Kaliszu oraz rolę, jaką odegrał w niej patron uczelni. Ekspozycja była prezentowana na placu św. Józefa w centrum miasta, co zapewniło szeroką dostępność i przyciągnęło różnorodnych odbiorców.

Uzyskane efekty:

1. Szeroka dostępność i zainteresowanie różnych grup odbiorców – plenerowa forma wystawy, prezentowana w centralnym punkcie miasta, pozwoliła dotrzeć do uczniów, mieszkańców oraz licznych turystów, w tym pielgrzymów przybywających do Kalisza.
2. Podkreślenie znaczenia edukacji wyższej – wystawa ukazała, jak wieloletnie starania i zaangażowanie wielu osób przyczyniły się do powstania Uniwersytetu Kaliskiego.
3. Bliskość Bazyliki św. Józefa – ekspozycja umieszczona w pobliżu jednego z najważniejszych miejsc kultu religijnego w Polsce przyciągnęła również pielgrzymów, którzy mieli okazję poznać historię edukacji w Kaliszu i jego związku z patronem uniwersytetu.
4. Integracja środowiska akademickiego i lokalnego – wydarzenie stało się okazją do wymiany doświadczeń między studentami, kadrą naukową i mieszkańcami Kalisza.
5. Dokumentacja i archiwizacja historii – ekspozycja umożliwiła zgromadzenie i zaprezentowanie licznych fotografii, dokumentów i pamiątek związanych z historią uczelni.

Wystawa stanowiła istotny krok w pielęgnowaniu dziedzictwa akademickiego Kalisza oraz podkreśliła znaczenie edukacji i nauki w rozwoju miasta. Jej plenerowa forma i lokalizacja w centrum Kalisza umożliwiły dotarcie do szerokiego grona odbiorców, co czyni ją ważnym wydarzeniem w kulturalnym i edukacyjnym życiu miasta.

Członkowie zespołu zaangażowani w realizację wystawy: opracowanie scenariusza – prof. K. Walczak, dr E. Steczek Czerniawska; opracowanie graficzne wystawy – dr M. Mikołajczyk; moderowanie zakupem stelaży wystawowych – dr B. Celer; oprowadzanie kuratorskie grup szkolnych – dr S. Przygodzki.

KOORDYNOWANIE PRAC PRZEZ KIEROWNIKA PROJEKTU

Kierownik projektu prof. W. Łazuga odpowiada za realizację merytoryczną oraz finansową projektu. Do jego zadań należy planowanie oraz koordynowanie poszczególnych elementów projektu, ustalanie zadań poszczególnych współpracowników, organizowanie spotkań zespołu grantowego w siedzibie Instytutu Interdyscyplinarnych Badań Historycznych, wybór metodologii i monitorowanie prac badawczych oraz realizacji budżetu projektów, prezentowanie wyników projektów, kontrola stopnia zgodności uzyskanych wyników z założonymi celami.

Kierownik projektu wraz z wyznaczonymi koordynatorami projektu prof. K. Walczakiem i dr B. Celer realizował następujące zadania niezbędne do sprawnego zarządzania kolejnymi etapami projektu:

Zarządzanie budżetem projektu:

1. Monitorowanie wydatków projektu w odniesieniu do zatwierzonego budżetu.
2. Regularne przeglądy finansowe w celu optymalizacji wykorzystania środków.
3. Dokumentowanie i uzasadnianie wydatków zgodnie z wymogami grantu.
4. Rewizja kosztorysów w przypadku zmian w projekcie.

Obsługa przepływu faktur

1. Weryfikacja faktur pod kątem zgodności z umowami i budżetem projektu.
2. Przekazywanie faktur do akceptacji odpowiednich osób
3. Zatwierdzanie i opisywanie faktur w systemie EOD
4. Monitorowanie terminów płatności

Zarządzanie zamówieniami publicznymi

1. Przygotowanie dokumentacji związanej z zamówieniami publicznymi
2. Kontakt z biurem projektów uczelni
3. Regularne raportowanie postępów projektu do biura projektów uczelni.
4. Konsultowanie procedur administracyjnych i finansowych wymaganych przez uczelnię.
5. Współpraca przy rozwiązywaniu problemów formalnych związanych z realizacją projektu.
6. Udział w spotkaniach lub szkoleniach organizowanych przez biuro projektów.

Planowanie i realizacja zamówień

1. Zbieranie zapotrzebowań od członków zespołu projektowego.
2. Przygotowywanie zapytań ofertowych.
3. Monitorowanie realizacji zamówień i odbioru dostarczonych produktów lub usług.

Komunikacja i dokumentacja

1. Zapewnienie płynnej komunikacji między interesariuszami projektu.
2. Przygotowywanie raportu z realizacji projektu za 2023 r. i 2024 r. na podstawie cząstkowych raportów poszczególnych badaczy.
3. Archiwizacja kluczowych dokumentów związanych z projektem (umowy, wnioski, raporty, korespondencja).

Zarządzanie ryzykiem i zgodnością

1. Identyfikacja potencjalnych ryzyk finansowych i proceduralnych w projekcie.
2. Wdrażanie działań korygujących w przypadku odchyłeń od planu.
3. Dbłość o zgodność działań projektowych z wymogami instytucji finansujących i uczelnianych regulacji.

Na bieżąco prowadzono monitorowanie budżetu – wszystkie wydatki realizowane były zgodnie z harmonogramem finansowym. Przygotowano szczegółowy raport finansowy i merytoryczny, podsumowujący realizację działań w 2023 i 2024 r.

INNE INFORMACJE O UPOWSZECHNIENIU WYNIKÓW

W ramach zadań realizowanych w 2024 r. podjęto liczne działania popularyzatorskie, które miały na celu szerokie upowszechnienie wyników badań. Działania te obejmowały zarówno organizację wydarzeń naukowych, publikację treści w mediach oraz współpracę z instytucjami naukowymi i mediami.

Platforma internetowa projektu

Uruchomiono i regularnie aktualizowano dedykowaną platformę internetową, której celem jest popularyzacja projektu. Strona dostępna jest pod adresem:

<https://uniwersytetkaliski.edu.pl/uczelnia/projekty/prezydent-stanislaw-wojciechowski-jego-wiek-dokonania-pamiec/>

Konferencja naukowa

Założona została strona internetowa konferencji „Znaczenie polskich środowisk politycznych XIX wieku dla formowania kadr odrodzonej Polski. Historia i biografie”. Strona dostępna jest pod adresem: <https://uniwersytetkaliski.edu.pl/instituty/institut-interdyscyplinarych-badan-historycznych/konferencja/>

Konferencja była transmitowana na żywo na profilu Instytutu Interdyscyplinarnych Badań Historycznych na Facebooku, a nagranie zostało udostępnione na kanale Uniwersytetu Kaliskiego na YouTube.

I dzień konferencji – transmisja dostępna pod linkiem:

<https://www.youtube.com/live/gC3Cu6d7Jag>

II dzień konferencji – transmisja dostępna pod linkiem:

https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=pswSZ0Yi_Pg&fbclid=IwY2xjawIfIa5leHRuA2FlbQIxMQABHdEVGFBJIjPHO1h44giDUNOJccnptIfkzMAmncUIRf-Fn4nHF3QjyOCrTA_aem_AsqiXIqZSZEAIvs_fkYoHQ

III dzień konferencji – transmisja dostępna pod linkiem:

<https://www.youtube.com/live/r-l016J3-Pw>

Prezentacje i wykłady

Projekt został przedstawiony podczas posiedzenia Komisji Naukowej Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, które odbyło się 20 czerwca 2024 r. Wydarzenie obejmowało otwarty wykład współprowadzony przez prof. Waldemara Łazugę oraz prof. Krzysztofa Walczaka i dr Bogumiłę Celer.

Wystawy tematyczne

W ramach projektu ponadto zorganizowano w 2024 r. dodatkową wystawę pt. „Stanisław Wojciechowski i Władysław Grabski – twórcy reformy monetarnej. W stulecie wprowadzenia polskiego złotego” – oprac. dr E. Steczek Czerniawska, dr M. Mikołajczyk. Wystawa ta powstała we współpracy z Biblioteką Uniwersytetu Kaliskiego i opierała się na zbiorach dr. Ryszarda Orlińskiego. Do wystawy przygotowano katalog dokumentujący prezentowane eksponaty.

Publikacje i media

Na stronach Uniwersytetu Kaliskiego (<https://uniwersytetkaliski.edu.pl>) oraz Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (<https://www.ktpn.org>) publikowano materiały związane z projektem.

Stworzono profil projektu na Facebooku, który pełni funkcję platformy popularyzującej działania i osiągnięcia badawcze.

Facebook projektu:

<https://www.facebook.com/people/Prezydent-Stanisław-Wojciechowski-Jego-wiek-dokonania-pamięć/61556090717396/>

Łączny zasięg postów w 2024 r. wyniósł 6817 wyświetleń, co pokazuje zainteresowanie tematyką projektu.

PODSUMOWANIE

Rok 2024 był bardzo owocny w kontekście realizacji założeń projektu. Osiągnięto zamierzone cele badawcze, organizacyjne i popularyzatorskie. Zespół badaczy realizujących projekt nie tylko rozwijał badania naukowe, ale także skutecznie popularyzował wyniki prac poprzez konferencje, wystawy, publikacje oraz działania w Internecie i mediach społecznościowych. Dzięki temu przyczynił się do zwiększenia świadomości historycznej oraz upowszechnienia wiedzy

o postaci Stanisława Wojciechowskiego i jego roli w historii Polski. W kolejnych latach planowane są dalsze publikacje oraz kontynuacja badań nad dziedzictwem S. Wojciechowskiego.

PREZYDENT STANISŁAW WOJCIECHOWSKI
– PAMIĘĆ PRZYWRÓCONA.
STAN PRAC NAD GRANTEM POŚWIĘCONYM PATRONOWI
UNIwersYTETU KALISKIEGO I JEGO CZASOM
RAPORT Z REALIZACJI GRANTU ZA ROK 2024

SŁOWA KLUCZOWE

Prezydent Stanisław Wojciechowski, II Rzeczpospolita, Uniwersytet Kaliski, historia Polski XX wieku, badania archiwalne, bibliografia historyczna, nauka dla społeczeństwa, konferencja naukowa, wystawa historyczna, popularyzacja historii.

STRESZCZENIE

Artykuł przedstawia wyniki pierwszego roku realizacji projektu badawczego „Prezydent Stanisław Wojciechowski. Jego wiek, dokonania, pamięć”, prowadzonego przez Instytut Interdyscyplinarnych Badań Historycznych Uniwersytetu Kaliskiego w ramach programu „Nauka dla Społeczeństwa II”. Celem projektu jest kompleksowe opracowanie biografii drugiego prezydenta II RP oraz analiza jego dorobku politycznego, społecznego i naukowego. W 2024 roku zespół badawczy przeprowadził kwerendy archiwalne i biblioteczne, gromadząc ponad 500 opisów bibliograficznych. Przygotowano 14 artykułów naukowych i popularnonaukowych. Ponadto zorganizowano plenerową wystawę historyczną poświęconą Wojciechowskiemu oraz konferencję naukową dotyczącą politycznych środowisk XIX wieku i ich wpływu na odbudowę państwa polskiego. Zrealizowano również szeroko zakrojone działania popularyzatorskie, w tym utworzono platformę internetową projektu, stronę konferencji oraz przeprowadzono transmisje wykładów na YouTube i Facebooku. Artykuł podkreśla także znaczenie analizy ikonografii, filmografii i dokumentów archiwalnych, które umożliwiają odtworzenie zarówno działalności Wojciechowskiego, jak i recepcji jego postaci na przestrzeni dekad. W kolejnych latach projekt skupi się na dalszych badaniach archiwalnych, publikacji zgromadzonej bibliografii oraz opracowaniu materiałów do planowanych monografii.

PRESIDENT STANISŁAW WOJCIECHOWSKI – MEMORY RESTORED.
THE PROGRESS OF THE GRANT DEDICATED TO THE PATRON OF THE UNI-
VERSITY OF KALISZ AND HIS ERA
2024 GRANT IMPLEMENTATION REPORT

KEYWORDS

President Stanisław Wojciechowski, Second Polish Republic, University of Kalisz, 20th-century Polish history, archival research, historical bibliography, science for society, scientific conference, historical exhibition, history popularization.

SUMMARY

The article presents the results of the first year of the research project “President Stanisław Wojciechowski. His Era, Achievements, Memory”, conducted by the Institute of Interdisciplinary Historical Research at the University of Kalisz as part of the “Science for Society II” program. The project aims to comprehensively develop the biography of the second president of the Second Polish Republic (II RP) and analyze his political, social, and academic contributions. In 2024, the research team conducted archival and library queries, gathering over 500 bibliographic entries. A total of 14 scholarly and popular science articles were prepared. Additionally, an outdoor historical exhibition dedicated to Wojciechowski was organized, along with a scientific conference focused on the political environments of the 19th century and their impact on the restoration of the Polish state. Extensive public engagement activities were also undertaken, including the creation of a dedicated online platform for the project, a conference website, and live-streamed lectures on YouTube and Facebook. The article further emphasizes the importance of iconographic, filmographic, and archival document analysis, which enables a reconstruction of both Wojciechowski’s activities and the reception of his legacy over the decades. In the coming years, the project will focus on further archival research, the publication of the compiled bibliography, and the preparation of materials for planned monographs.